

İZMİR'DE SEMPOZYUM

"ALTIN İŞLETMECİLİĞİ NEREYE KADAR?"

"Altın İşletmeciliği Nereye Kadar" sempozyumu 22 Eylül 2001 Cumartesi günü, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğe. Desem Salonunda gerçekleştirildi. Odamız Genel Sekreteri İsmet Cengiz'in açılış konuşmasından sonra iki ayrı bölüm halinde yapılan sempozyumun ilk bölümüne; Cum.huri.yet Gazetesinden Deniz SOM, Bergama Direnişini temsilen Oktay KONYAR, Maden Mühendisleri Odasından İlker ERTEN, Metalürji Mühendisleri Odasından Süleyman' ALTON/ Kimya Mühendisleri Odasından Zeliha BALTA» CIOĞLÖ ve Türk Tabipler Birliği adına A.Osman •KARABABA konuşmacı' olarak katılmışlardır. Sempozyumun panel olarak düzenlenen ikinci bölümünden önce üyemiz Tahir ÖNGÜR, altın işletmeciliğinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini dünyadaki değişik yörelerden örnekler • vererek anlattığı görsel bir sunum, gerçekleştirdi. Odamız Başkanı Aydın ÇELE-

.. Bt'nin yönettiği Sempozyumun ikinci bölümündeki panele İTÜ Metalürji ve Malzeme Mühendisliği Bölümünden Prof. Dr. İsmail DUMAN, Çevre Mühendisleri Odasından Tezcan ABAY, ODTÜ Felsefe: Bölümünden Jeoloji Mühendisi Dr. Ayhan SOL, Jeoloji Mühendisleri Odası Altın Çalışma Grubundan •• Tahir ÖNGÜR ile Savaş DİLEK panelist olarak, katılmışlardır. Sempozyum'a Uşak Eşme halkı temsilcileri ve çevre hareketi öncüleri ile İzmir İKK Elele Hareketi temsilcileri de katılarda bulum y şiardır. Odamızın Aydın, Muğla ve Uşak. İl Temsilciliklerinin de katılım sağladığı sempozyumda özetle;

* **Olkemizin bir altın zengin oldnŞii ve ekonomik Ye toplumsal bunalımdan çıkışın da altın yataklarını tasarı'ndıı şekilde çokn-İttin şirketlere İşletilmesi sonnen gerçekleştiriliebüeceti savlarının yalan ve saptırmalara**

dayandırıldığı;

* Bu savların dayandırıldığı yayının bilimsel ilke ve dayanaklar açısından oldukça zayıf ve yalnızca bir benzetme modellemesi çalışması olduğu; bu yayında bile, sözü edilenin "altın potansiyelinin tahmini" olduğu» bunun rezerv kavramı ile bir ilişkisinin olmadığı;

* Türkiye'nin altın rezervinin bugünkü bilgilere göre 200-300 fon arasında olduğu; buutlu pazardaki satış değerinin 2,180 milyon dolar dolayında» bunlar bitini ile işletilse yasal olarak Türkiye'ye kalabilecek ulan tutarın ise 350 milyon doları aşmayacağı;

* Türkiye'nin altın rezervi açısından dünyada herhangi bir sıralamada anılan bir yeri olmadığı;

* Çokuluslu altın işletmecilerinin Sİ ve W1 yıllarda yığıştıkları ABD* Kanada» Avustralya gibi ilkelerde yarattıkları çevre sorunu »edeni ile göç duruma dışlıktan sonra az gelişmiş dünyaya ydıteldikleri; 1993 y. il ırada yalnızca Meksika ve Güney Amerika'da yalnızca Kanada kökenli 2 (M) kadar şirketin faaliyet gösterdiği ve 1999 yılında bütün dünyada maden arama» atığına harcanan kay» naktarm %6Cptan çoğunun altın aramacılığına ve bunun da 2/3'sünü Güney Amerika'da harcandığı; arama ve yeni işletme açmaya yönelik çabanın geri kalanının Güneydoğu Asya» Afrika ve Orta Asya'da yoğunlaştığı ve ülkemizin hu konuda marjinal bir konumda olduğu;

* Ülkemizde altın arama ve işletme girişimlerinin bugüne kadar ya doğrudan ya da finans desteği ile çokuluslu Alman finans kapitalinin (Preussag, Dresdner Bank,, Oppenheimer, Rotschild, Degussa, vb) girişim ve güdümünde geliştiği;

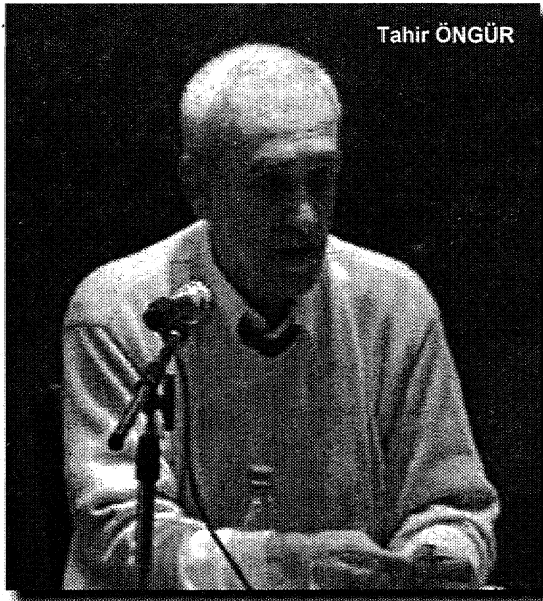
* Ülkemize ilgi gösteren altın işletmecisi ÇtlŞ'uu ya üçüncü dereceden, küçük ve flnsnal olarak göç durumunda olan;; ya durmadan el değiştiren; ya da ıslında başka metaller için Uğj duyduğu Türkiye'de bir de altın işlemeleceğini uman lirden kuruluşlar olduğu;

* Bu. girişimlerin • ilk gününden bu yana allın işlet-

meciliği girişimcilerinin art arda söyledikleri yalanlarla güvenilirliklerini çoktan yitirdikleri; yasa ve yargı önünde çalışamaz duruma düşmelerine karşılık siyasi erkin kendilerini sürekli kayırdığı; yasalarla maden işletilmesine izin verilmeyen ulusal park sınırlarının bile baskılar karşısında (Artvin Hattıla'da olduğu gibi) altıncılardan yana değiştirildiği; ancak, yasa önünde her güç duruma düşüşlerinden sonra çevre ve insan sağlığının korunması yönünde önlemler aldıkları; maden, ancak yerinde işletilir tezini savunurken örneğin Efemçukuru'nda çıkaracakları cevheri Brezilya'ya taşımamın fizibilitesini bile yaptıkları; su arıtma uygulamalarını atık arıtma uygulaması imiş gibi duyurup içtikleri suda yüzdükleri; su arıtmak ve siyanürü parçalamak için uyguladıkları yöntemlerle çevreye yeni zehirleyiciler saldıkları ve kalıcı ve izlenmesi nerede ise olanaksız olumsuz süreçleri başlattıkları ve yasa dışı deneme üretimleri sırasında bile ortamdaki canlı yaşamı üzerinde (Bergama Ovacık'ta büyükbaş hayvanlarda ölü ya da sakat doğumlar, arıların telef olması, bekçi köpeklerinin ölmesi gibi) ilk yıkımları örnekledikleri; kurduklarını belirttikleri izleme ve gözlem düzeneklerinin çalıştırılmadığının yasal gözetim kurullarınca bile saptandığı; gerek saptanan rezervler, gerek asitli su oluşumu gizili, gerek tesis yatırımlarının mafoluşu ve gerekse olası kazançları konusunda kendi metinleri içinde bile dile getirdikleri çelişen değerlerle kendilerini ele verdikleri;

* Gelecekte ortaya çıkabilecek insan sağlığı ve çevre sorunlarının'dttnyanın değişik yerlerinde yaşananlardan farklı almayacağını bugünden gdrttlebildiği ve altın işletmecilerinin kendi metinleri ya da onlar adına lamırlattırılım açıkça yanlı yan ve rapor Kar (bu arada TÜBİTAK Raporu) titizlikle incelendiğinde de bunun ortaya çıktığı;

* Örneğin, Bergama işletme girişim.' sahası ile ilgili -olarak; Başbakanlık emri ile hazırlattırılan TÜBİTAK Raporu'nun hidrojeoloji bölümünün bunun açık kanıtlarını ve bu yöndeki uyanları kapsamasına karşın bir önlem alınmadığı ve Rapor'ut hazırlatan Başbakanlıkla

Tahir ÖNGÜR

da bu uyarıların yok sayıldığı; İşletme için 1991 ve 1996 yıllarında hazırlatılan üniversite raporlarından -ilkinde atık barajım, etkileyebilecek taşkın, debîsi 24.4 m³/sn verilmiş ve övünülerek anlatılan atık barajının çevresindeki kuşaklama kanalı kapasitesi bu debîye göre tasarlanıp inşa edilmiş iken, ikinci raporda bu, debinin 53.3 m³/sn olarak, verilmesi "göz ardı edilmiş ve az, karşılaşılr" aşın yağışlı bir dönemde ikinci değerde bir akışta kanalların gelen suyu taşıyamaması ve kaçınılmaz bir şekilde barajın taşması olasılığının göz ardı edildiği; çok övünölen barajın bu yönde direnç ve duraylılığının irdelenmediği; böyle bir taşkın durumunda üstten akacak suyun barajı gövdesinde açacağı yarıklardan yalnızca artıldığı dindendirilen suyun değil, içinde biriktirilmiş zehir yüklü çamurların da Ova'daki tarım alanlarına boşalacağı; Dünyamda yaşanan son, büyük altın işletmesi felaketlerinden birinin çok benzer koşullarda Romanya'nın batısındaki Baia Mare'deki, Aurai Altın işletmesi'ndeki atık barajının, aşın yağışlar ve birden kar erimeleri sonunda baraj şeddelerinin, yırtılması ile oluştuğu ve Romanya'dan sonra* aynı, akarsuyun bağlandığı Tizsa Irmağı ile bütün Macaristan'ın ve bunun katıldığı Tuna Irmağı ile Yugoslavya ve Karadeniz'e kadar yeniden Romanya'nın bundan ölçülemeyecek zararlar gördüğü; bu barajın eski ve ilkel, olmayıp Bergama*dakinden sonra, 1997'de inşa edildiği ve bunun da altında sızdırmazlığı sağlamak üzere geomembran yaygılar bulunduğu; oysa atık barajlarında görülen tek zayıflığın toptan göçme ya da sızdırma olmadığı; farklı yapısal kesimlerinin bağlantılarının zayıflığı, borulanma (piping) olasılığı» sıvılaşma olasılığı, taşkın durumunda yırtılma, toptan göçme gibi konuların ne altın işletme girişimcilerince hazırlanan

metinlerde ve ne de tarafsız olması gereken Tübitak Raporu gibi metinlerin ilgili bölümlerinde irdelenmediği;.. atık barajlarındaki yenilmelerde ortaya, çıkan tek sorunun kısa süreli, siyanür 'zehirlenmesine bağlı ölümler olmadığını ve giderek şiddetlenen ve karmaşık kirlenmeler yaşandığının, son on yıl içinde yapılmaya başlanan ve pek de destek görmeyen bilimsel araştırmalarla ortaya çıktığı; örneğin, 1997'de İspanya'da Sevil yakınlarındaki Los Frailes'te bir çinko işletmesinin atık barajı yıkılıp boşaldıktan sonra zehirli çamur ile kaplanan tarım topraklarının uğradığı kirlenmenin zaman geçtikçe nasıl da arttığını ortaya koyan bilimsel inceleme sonuçlarının bulunduğu; ülkemizde de altın işletme girişiminde bulunan yerlerin hepsinde,, daha bugünden Bergama'da, bu sakıncanın çok yüksek olduğu ve anlamlı ve yeterli önlemler alınmadığı derlenmediği ve olanaklı da görülmediği; bu tür kazalar ve kirlenmeler ortaya çıktıktan sonra uluslararası uzman adı altında devreye sokulan kişilerin gerçeklerin üzerini örtmeye çalışmalarının, Omai'de (G.Amerika Guyana'da) atık barajı yıkıldığında, Kumtor'da (Kırgızistan Issık Gölü yakınında) siyanür yüklü kamyon ırmağa devrildiğinde,, hatta Baia Mare ve Los Frailes'te atık barajları göçüp geniş alanlarda kirlenmeye neden olduğunda verdikleri raporlarla ve Kanadalı çevre savaşımcılarının açığa çıkardığı Dışişleri Bakanlığı ile Guyana'daki Konsolos arasındaki, yazışma metinlerinde açıkça görüldüğü; altın işletmeciliği gibi büyük çıkarların, borsa bağlantılarının ve çapaşık işbirliklerinin egemen olduğu bir alanda bi-limin 'de, mühendisliğin de uzmanlığın, da sayısız kötüye kullanımının izlenebildiği;

* Yine Bergama Ovacık'ta tasarlanan barajın gövdesini güçlendirme amacı ile yapılacağı iddia edilen ve açık işletmede kazılacak yan kayadan ortaya çıkacak paşanın gizlenmesi çabasıyla kaynaklandığı açık olan ek gevele yüklemesinde kullanılacak paşanın asit su üretme potansiyelinin ya araştırılmadığı ya da gerçek sonuçlarının giendiği kuşkusunun bulunduğu; bu kuşku haklı çıkarsa, Ova'daki yavaş ve yeraltısuyunun yavaş ve güç farkedilir şekilde kirlenme sakıncasının bulunduğu;

* Yine örneğin, Bergama işletme girişimi sahası ile ilgili olarak Başbakanlık emri ile hazırlatılan Tübitak Raporu'nun hidrojeoloji bölümündeki açık kanıt ve uyarılarına karşın işletme sırasında çekilecek yeraltısuyunun miktarı konusunda bir açıklık bulunmadığı; bir-biri ile çelişen ve yöreye ilişkin olarak bilinenlere aykırı sayıların dile getirildiği; işletme sırasında ve hele açık işletme derinleştikçe zorunlu olarak çekilip sahadan uzaklaştırılacak plan yeraltısuyu miktarının belirten-

mediği, bunun nasıl uzaklaştırılacağına ifade edilmediği ve tu şekildeki bir çekimden sonra yeraltısuyu tablasının nasıl alçalacağı ve çevredeki tarımsal sulama amacı ile kullanılan kuyularda bunun etkisinin ne olacağı ve buna karşı nasıl bir önlem alınacağından hiç bir yerde söz edilmediği, bu husus konusunda. TÜBİTAK Raporu'nun ilgili bölümünde açık -uyarılar bulunmasına karşın Rapor'u 'hazırlatan Başbakanlık'ça bu uyarıların da-yok sayıldığı; oysa, DSİ tarafından yörede yapılan, ve test edilen-araştırma "kuyusunda elde edilen parametrelere göre sahada, yeraltısuyu içeren volkanitlerin çok geçirimi! olduğu ve bundan, yeraltısuyu çekildiğinde oluşacak düşüm konisinin geniş çaplı olacağı ve geniş bir alan etkileyeceği; sonuçta, er ya da geç, büyük bir olasılıkla da işletmeye koşut olarak kısa bir sürede çiftçi kuyu-larının önce verimsiz-leşeceği ve daha sonra kuruyacağı; daha kötüsünün, yeraltısuyu akiferinde tükenen, suyun, yerinin yakın batıda bulunan jeotermal sabanın yüksek mineral içerikli suyunca basılmasının olacağı ve bu yeraltısuyu akiferinin bir daha kolay kolay onarılmaz biçimde elden çıkacağı;

* Yine» işletme girişimcisinin değişik metinlerinde üstü örtülü ya da açıklanmadan geçirtilmiş olan mineraloji ve petrografiye ilişkin değerlerin» cevherleşmenin daha derin ve sulu bir uzantısının varlığını gösterdiği;

titling it gizlice işi eti ini ek üzere mî saklandığı (M bit şekilde işletilirse pek dviat len tesisin elası çevire soranlarına karşı, İç bir ünlem İcap-sanfKıSı)» yoksa işletme maliyeti yüksek olacağı için-mi yer altında bırakılacağı (bunun .bir benzeri de, Uşak Eşme Kışladag sahasftda tik fitinin maltyetiJ karşılamada lay if kalan şirketin II milyon ton cevherlik bir işletme yerine 3 milyon ton cevherlik bir işletme .seçeneğinin in fiibilitesini tercih edeceği açıklamasında girilmektedir) konussada belirsizlikler olduğu;

* Altın işletmeciliğinin bir madencilik etkinliğinden çok büyük bölümü ile"bir açık hava kimya işletmeciliği olduğu; dünyanın hiç bir yerinde çevreye olan olumsuz etkilerinin giderilemediği; söz edilen her bir önlemin altın işletmeciliğinin çok duyarlı olduğu maliyetleri yükselttiği; oysa, dünyada altın fiyatının, kısa süreli olağandışı etkiler dışında,, sürekli düştüğü; bu yüzden maliyetleri işletilebilirliğin sınırında olan çok sayıda işletmenin önceden biği verilmeden kapatıldığı» Firketlerin iflas ettirildiği ve böyle durumlarda çevre ve insan sağlığını tehdit eden sakıncalara karşı alınması gereken önlemlerin sahipsiz kaldığı; örneğin, Los Frailes'teki kirlenmenin giderilmesi için 137,5 milyon USD, Baía Mare'de en as 125 milyon USD, ABD

Summetville'de birkaç yiz milyon dolarlık yatırımın devlete kaldığı,, G uyan Omat'de çevreyi kirleten Cambior'un çevre halkına 17.5'er dolar vermekle yetindiği;

* Altın işletmeciliği ile ortaya çıkan halk sağlığı sorunlarının 'anlık olmanın ötesinde, kalıcı, s örekli ve baş edilemez olduğu;

* Siyanürün altın işletmeciliği ile orta çıkan her türlü insan, sağlığı ve çevre sorununun simgesi ve başlatıcısı olduğu; bilim insanlarının bu konudaki çalışmalarının desteklenmesi, ve -yürekendirilmesi 'gerektiği; Kütahya Güimüşköy İşletmesi çevresinde yaşanan, insan kıyımı ve çevre yıkımı üzerindeki baskı ve yasakların kaldırılması, tarafsız bilimsel araştırmalarını başlatılması ve daha büyük zararlara neden olmadan, kuruluşundan bit yana zarar eden bu işletmenin hemen kapatılması gerektiği;

* Ulusal basınının altın işletmeciliği konusunda uyguladığı sansürü« kal din! ması ve bu atanda altın işletmeciliğine girişen çokuluslu şirketlerin yalan ve yanıltmalarına aracı olmaktan vazgeçmesinin en sıradan Mr yurtseverliğin gereği olduğu;

* Tüm teknik ve ekonomik değerlendirmenin yanı sıra,, Bergama -Ovacık altın sahasının siyanür lfc yöntemi ile işletilmesine karşı geliştirilen çevreci hareketin bugün en az iki farklı yönde gelişebilecek bir olgunluğa eriştiği gözlemlenmektedir. Birincisi, çevreci hareketin tim ülkeye yayılması gerektiği; ikincisi ise şimdiye kadar kaçınılmaz olarak insan merkezci bir hareket, olarak süren bu hareketin dünyada da ortaya çıkmış tüm türleriyle birlikte.» ama özellikle'de çevre merkezli duruş-

ların ortaya çıkmasını! sağlayacak-şekilde, gelişimine destek verilmesinin aciliyetinin ortaya çıktığı,

* Doğayla ilişkilerimizde diğer varlıkları sadece insanlı olan ilişkileri, ve yararlın temelinde (tısan M.erkeci)değU diğer canlı ve cansız varlıkların «la insani.», bağımsız olarak imsel değerleri olduğunun bilincinde olunması gerekmektedir. Aksi taktirde bu yaklaşım ilkece ırkçılık ve (etnik grup, din, cinsiyet) şovenizminden bir farkı olmayan lif goveniindne (tir-elliğe) dönüşecektir. Tutarlı bir şekilde tir-elliğe karşı, çıkmayıp ırkçılığa ve şovenizme karşı, çıkmamın mümkün olamayacağını açık • olduğu,

* Tüm Demokratik Kitle Örgütlerinin doğanın, tüm parçalarını ve bütünü yalınca onların ozs.eLb.ir' değeri olduğu için korumayı ve savunmayı ilke edinmiş çevreci hareketlerin doğup gelişmesine katkıda bulunması, bir anlamda yosunların, ayıların, timsahların ırmakların- ve toprağın adına da mücadelenin sürdürülmesi gerektiği,

* Bu Sempozyum boyunca dile getirilen, kısaca değinilen ya da hiç değinilmeyen sayısız oltufsuı gerçeğin ışığında» yasalar ve yargı kararlarının uygulanması; ülkemiz insan ma kahet yıkımlar getireceği* çevre ve yaşama ortamımızda onarılanı ayacak hasarlar oluşturacak ve ülkemizde bıraktığı ekonomik katkının birkaç katını bu zararları gidermek için harcamak zorunda kalacağımız altın işletmeciliğinden vazgeçilmesi gerektiği»

görüşü desteklenmiştir. * ' .

Biz

JEOIOJİ MühENDİSİERİ,

A İTİN CEVHERİMİ dJE do^ACİA A RAM Ay I, bul.MAYJ VE

İŞLETME SONUNIDA kulİÂNİİİİt dİIRUMtİA qORMEYİ

İÜESİEİCİ bin doyu M VE qidEREK bin ONUR kAVNAqİ OURA1< cletE biliniz.

ANCAİ4,

düüiyANİN hİN yiEİMciE yEdi IULT >ERİN AITİNİAN «EURİCEN İNSAN URA yıkın VE Acıyı dA bİnİİcTE ÇETİREN,

^ UyqARİiqİMfZİN VE ESENİĞİMİZİN SÜRdÜRİJUBİMESİNE dEqİl âE, VAINİZCA SÜSİENMEYE YARAVAN, dÜNyAdAKİ YANÜŞ kulLiNiMi içrN oNyılLut, doqRL kullüNİİİİ İÇİN <İE yiizyİİltut yETİcsk kAdARİ bânkâUniN dEpo-

[ARİ yA dA İNSANİARİİN MÜCEVHER kuTulARİNdA SAİKİANAV

•• ALTINA,

DoqAVİ VE İNSANİ YAŞAMSAL RiskE SokAN TEKNoLojİLERİE İŞİEİİİHESİNdEM VANA CİEqİLİZ,

BÜTÜN qÜCÜMÜzİE doqBUIARİN ORTAVA CİCÂHİİMASİ VE

' ' ' qERÇEKİERİN S A VU N U [M ASİN d AN ,

İNSANIN, İNSANIMİZİN VE YAŞAMA ORTAMIMİZİN koRUNMASİNCİAN VANA ÇAbALAVACAqAqMJZİ,

HERKESİ bu UqRAŞ VE SAVAŞİMİMİZdA AVM yANDa qÖRMek İSTEdtqİMİZİ

DUYURURUZ.

JMO YÖNETİM KURULU